

Andreas Bjelland Eriksen
Klima- og miljøminister

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
		20230561	Martin Eggen	12.12.2023

Oppfølging av truede fugler i kulturlandskapet

Over halvparten av alle fugler i jordbrukslandskapet i Europa har forsvunnet siden 1980. Situasjonen i Norge er også kritisk. Data fra Miljødirektoratet viser at 45 % av alle fugler tilknyttet det norske kulturlandskapet har [forsvunnet bare siden årtusenskiftet](#). Bakkehekkende arter er blant dem som sliter mest – vipe, svarthalespove og åkerrikse er kritisk truet (CR) og storspove er sterkt truet (EN). I tillegg fantes tidligere ytterligere tre fuglearter i det norske kulturlandskapet, som nå regnes som regionalt utdødd (RE) på rødlisten. Dette er kornspurv, topplerke og rapphøne.

I 2019 satte Klima- og miljødepartementet (KLD) av noe penger til et kunnskapsgrunnlag om denne problemstillingen, og ba i 2019 Miljødirektoratet om å få utredet aktuelle påvirkningsfaktorer og mulige tiltak for å bedre situasjonen nettopp for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet. Den faglige vurderingen ble gjennomført av BirdLife Norge, og resultatene er publisert i rapporten «[Tiltak for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet](#)». BirdLife Norge hadde håpet dette var begynnelsen på en lengre prosess med god oppfølging fra sentrale miljømyndigheter for disse artene. Dette har dessverre så langt uteblitt.

Av 234 vurderte fuglearter på fastlandsdelen av Norge er 93 arter rødlistet. Dette er 11 flere enn på lista som kom i 2015. Antallet rødlistede fuglearter utgjør per dags dato hele 40 prosent. Det er dramatisk. Sammenligner vi med lista som kom i 2010 og i 2006, var antallet rødlistede fuglearter henholdsvis 75 og 72. Utviklingen går dramatisk i feil retning. Forholdene for fuglene våre blir verre og verre. Politikk for å snu en negativ utvikling har i stor grad manglet. Dette gjelder i særdeleshet for bakkehekkende arter i jordbrukslandskapet.

Naturmangfoldloven gir KLD plikt til å vurdere tiltak for spesielt truet natur, som å vedta nye verneområder, endre lovverk, opprette nye forskrifter eller lage handlingsplaner. 62 fuglearter i Norge er truet og trenger slik oppfølging, ikke minst artene tilknyttet jordbruksdrift. Utviklingen går likevel i gal retning, noe tallene fra Miljødirektoratet og utviklingen i rødlistestatus viser. Det går fra nær truet, til sårbar til de mer alvorlige kategoriene på Rødlista for arter.

Årsakene er, som rapporten viser, sammensatt, men mange av tiltakene for fuglene **kan og må gjøres her i Norge**. Viktige årsaker til tilbakegang er et mindre variert jordbruk, tap av restarealer, omfattende drenering, endringer i grasproduksjon og dyrkingsformer, større og mer effektive maskiner, bruk av sprøytemidler og kunstgjødsel og redusert brakklegging.

Geir Jørgensen fra Rødt [spurte i 2022](#) daværende klima- og miljøminister Espen Barth Eide om hva som blir gjort for å snu utviklingen. Det er klima- og miljøministeren som har det overordnede ansvaret for truede arter og vurdere tiltak for å forbedre tiltak for rødlistede arter. Etter det BirdLife Norge kan se kom det ikke løfter om konkrete, nye tiltak fra regjeringen i svaret. Politikken matcher ikke nasjonale miljømål, og i mellomtiden

forsvinner fuglene. Et nasjonalt miljømål er å forbedre forholdene for rødlistede arter. Når dette ikke skjer er det alvorlig, også fordi fugler er gode indikatorer på miljøtilstanden generelt.

BirdLife Norge og Bondelaget har laget en [veileder](#) for hva gårdbrukere selv kan gjøre. Det er vel og bra, men vi trenger engasjement fra staten. BirdLife Norge har tatt til orde for en handlingsplan for fugler i jordbrukslandskapet. Oppskriften for en slik handlingsplan ligger allerede klart i rapporten vår.

Vi har engasjementet og kunnskapen om fuglene i kulturlandskapet, og vi bidrar gjerne i videre prosesser for å bedre situasjonen og snu utviklingen for trua arter. Vi ber om en redegjørelse fra KLD om hvordan det jobbes for å snu utviklingen for fugler i jordbrukslandskapet.

For BirdLife Norge

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

KOPI:

Landbruks- og matdepartementet

Miljødirektoratet

Landbruksdirektoratet